

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 19 Maart 1916. N°. 1991.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Wermoesstraat 98, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 3.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f — 10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandlaren, Postdirecteuren enz.
Advertentieprijs: van 1 tot 8 regels f 1.20, voor elke regel meer f — 20. Aanvragen en vermelding van lievelingen f — 12 per regel.

Van de Voleinding.

CCII.

ZESDE REEKS.
XXV.

Alzo zegt de HEERE: Ik ben wedergekeerd tot Sion, en Ik zal in het midden van Jeruzalem wonen; en Jeruzalem zal geheeten worden een stad der waarheid, en de berg des HEEREN der heirscharen, een berg der heilichheid.
Zacharia 8 : 3.

Onder de „kleine Profeten“ is Zacharia de Zienaar, op wiens woord in het Nieuwe Testament het meest acht is geslagen. Niet minder dan achttienmaal wordt in de vier Evangelien, in de Brieven, en in de Openbaring van Johannes naar Zacharia verwezen of op zijn woord gezinspeeld. In Matth. 21 : 5 is het op Jezus zelf, dat 't profetisch woord werd toegepast: „Dit alles nu is geschied opdat vervuld worde, hetgeen gesproken is door den profeten, zeggende: Zegt der dochter Sions: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en gezeten op een ezelin.“ Voorts komen aanhalingen, zinspelingen of toepassingen voor in Matth. 26 : 15, 27 : 9, Marc. 14 : 27, Joh. 12 : 15, 19 : 37, Efeze 4 : 25 en Openb. 1 : 7. Wel een bewijs hoe sterk Zacharia's Godspraak er bij het volk waren ingegaan, en nog na vier eeuwen in de geheiligde heugenis der vrome kringen waren blijven hangen. Men voelt zoo aan alles dat Zacharia gold als geestelijke autoriteit. Ook in Christus Kerk bleef dit zoo tot in het midden der vorige eeuw, toen de critiek ook aan dit heilig geschrift tornen ging, en zelfs in vrij breedten kring de meening ingang vond, dat Zacharia zelf alleen de eerste hoofdstukken achter liet, en dat althans de laatste zes hoofdstukken van een geheel ander profetie, die vermoedelijk vóór de Ballingschap profeteerde, herkomstig zouden zijn. We staan hier voor eenige bedenking als zich bij Jesaja's Godspraak voordoen. Ook aan Jesaja toch wil men wel de 35 eerste hoofdstukken, en desnoods ook wel de historische stukken uit hoofdstuk 36—39, toeschrijven, doch van hoofdstuk 40 af tot aan het einde acht men een geheel anderen Zienaar te hooren getuigen. Nu veroordeelen deze critiek niet als geheel gezocht. Wie de eerste hoofdstukken van Zacharia door is, en dan toekomt aan de lange daarop volgende reden ontvangt toch zeer zeker den indruk, dat wat hij nu leest niet doorloopt uit het voorafgaande, maar hem op ander terrein brengt, in gewijzigden toon toespreekt, en handelt van een afwijkend onderwerp. Met volle recht is hieruit dan ook af te leiden, dat in Zacharia's Godspraak zeer verschillende en zelfs uiteenlopende profetieën aan elkander zijn geregen. Wat bij enkele onder de kleine profeten geldt, dat ze zelven geheel hun geschrift, gelijk de Duitschers zeggen: *aus einem Guss*, te boek stelden, geldt bij geen der meer uitvoerige Godspraak die tot ons kwamen; en bij Zacharia's Godspraak die saam veertien hoofdstukken beslaan, kwam reeds zekere uitvoerigheid aan de orde. Aan geschriften nu die in zeker opzicht een verzameling van bij verschillende gelegenheden gehouden redenen zijn, kan reeds op zichzelf voldoende de eisch worden gesteld, dat ze zich als één in elkander geweven geheel, aan u zullen voordoen.

Het verschijnsel, waarmede we hier te doen hebben, komt nog geduriger voor. Van eenzelfde schrijver ziet ge ook nu nog geschriften ter perse gaan, die geheel vreemd aan elkander schijnen. Dit kan liggen aan zeer onderscheiden oorzaken. Het kan zijn, dat het één geschrift door hem in zijn jongere jaren is vervaardigd, en dat het andere door hem is te boek gesteld toen hij reeds vergrijsd was. En niet alleen de jaren, maar ook het onderwerp dat behandeld wordt, kan zoo groot verschil voor de gedachtenmisgiving geven. Een feestrede en een grafrede gelijken meestal niets op elkander. Zoo ook kan het één onderwerp meer prozaïsch en nuchter, het andere meer bezielend en poëtisch zijn. Niet minder kan de gelegenheid en het gehoor duidelijk uitkomend verschil veroorzaken. Zelfs het woordgebruik kan naar aanleiding van de gelegenheid die tot spreken uitlokt, sterk afwijken. Niet eenmaal kan men zeggen, dat de overtuiging die zich uit, en de gronden waarop deze zich uit, iemands geheele leven door steeds dezelfde blijven. Zeer sterke wijziging zelfs kan ten deze intreden. Noch voor wat Jesaja, noch voor wat Zacharia betreft, ligt er daarom iets vreemds in, dat we in hun geschriften bijeengebonden vinden wat historisch op allerlei wijze uiteenliep en verschildde. Natuurlijk zou dit

slechts ten deele tot wijziging aanleiding kunnen geven, indien beide stukken op één dag en in eenzelfde kring waren publiek geworden. Dit is echter bij Zacharia geenszins het geval. Wel toch in het eerste stuk vinden we nauwkeurige opgaven van het jaar en de maand, waarin de reden gehouden zijn, maar in het laatste deel ontbreekt soortgelijke opgave zoo goed als geheel, en wordt alleen herhaaldelijk opgemerkt, dat wat nu volgt een *last des Heeren* is. In het 7e hoofdstuk luidt het begin nog: „Het gebeurde nu in het vierde jaar van den koning Darius“, alzo met vaste tijdsbepaling. Reeds in het 8e daaropvolgende heet 't enkel: „Daarna geschiedde het woord des Heeren tot mij“. In het 9e hoofdstuk staat zoo alleen: „De last van het woord des Heeren“, en dit herhaalt zich in hoofdstuk 12 : 1. Er ligt daarom niets in, dat ons behoefte te bevreemden, indien duidelijk uitkomt, hoe er in 't ooglopend verschil tusschen het eerste en het laatste deel van deze profetieën bestaat, mits men ze maar niet versta als in één adem doorlopende. Zelfs kan men niet zeggen, dat zoo de ingeving letterlijk was, toch God de Heere bij één man niet op zoo sterk uiteenlopende manieren kon gesproken hebben. Dit zou alleen opgaan, zoo men in de Zieners niet anders zag dan spreekbuizen, maar kan in geen enkel geval gelden, zoo men de profeten eert als elk eenigen karakter en temperament bezittend, een eigen verleden en opvoeding achter zich hebbend, en zoo, om in 't muzikale te blijven, de één meer doet denken aan een harp, de ander aan de basuin die God de Heere zelf bereid en geïnstrumenteerd had, om 't straks in de profetieën aan te wenden.

Nemen we nu eerst de zes hoofdstukken van het begin dezer Godspraak, dan vinden we hier een reeks gesichten, die onderscheiden zijn, maar toch bijeenhooren. Ook Zacharia geeft precies de maand aan waarin God hem deze gesichten gaf. Zoo ontving hij het eerste „in de 8e maand van het tweede jaar van Darius“, bijna op denzelfden tijd alzo, als Haggai zijn eerste Godspraak ontving, in het jaar 519 v. Chr. Deze eerste Godspraak is een op den man afgaande waarschuwing aan heel het volk: „Weest niet als uwe vaderen“. Ook tot hen toch ging het woord van den profeten uit, dat ze zich bekeerden zouden, en dat anders de toorn des Heeren tegen hen zou losbranden. Is nu, toen ze in hun ongehoorzaamheid volhardden, die bedreiging van de Godspraak gekomen of uitgebleven? „Hebben mijn woorden, die Ik mijn knechten, de profeten, geboden heb, hebben ze uwe vaderen niet getroffen?“ (vs. 6). Het antwoord op de vraag was de Ballingschap. En juist met het oog daarop nu, doet Zacharia aan het volk de zoo hoog ernstige stem des Heeren hooren, die hun aanzegt wat ook nu te komen staat. In beeld na beeld wordt nu de toekomst ontsluit. Doel van het eerste gezicht is nu, het teruggekeerde Israël wel te doen beseffen, dat Jehova zich thans niet meer tegen zijn Israël keert, maar veelmeer met heilige jaloerschheid over zijn volk ijvert. „Roep uit, zoo werd den Zienaar gelast, alzo zegt de Heere: Ik ijver over Jeruzalem en over Sion met een grooten ijver“ (vs. 14), natuurlijk om het te dekken en te beschermen. De toorn des Heeren daarentegen, die zich vóór de Ballingschap tegen Israël en Juda keerde, zal nu tegen de volken der Heidenen worden, en deze zullen ten ondergaan. Tegen Jeruzalem keert zich thans de toorn, althans aanvankelijk, niet meer. „Daarom zegt de Heere alzo: Ik ben tot Jeruzalem wedergekeerd met ontfermingen“. Vertoon nu zich nu daarop aan den Zienaar vier hoornen, dan volgt er aanstonds de uitlegging bij, dat deze vier hoornen uitgaan om de hoornen, waarmede de Heidenen op Israël aanvielen, terug te stooten. „Deze zijn gekomen, zoo lezen we in vs. 21, om de hoornen der Heidenen neder te werpen.“

Daarop volgt dan een tweede visioen van een man met een meesnoer (c. II 1—4). Dit duidt er op, dat de bevolking van Jeruzalem derwijs zal toenemen, dat dorp na dorp zal bezet worden van rondom. Al wie kan, moet nu uit Babel terugkeeren. God heeft nu zijn volk weer lief. Wie van de Heidenen nu weer Israël aanraakt, „die raakt Gods oogappel aan“ (vs. 8) Wat de Heidenen nu voortaan te doen hebben is niet, Gods straffe aan Israël te voltrekken, maar heel anders, om zelve naar Jeruzalem te komen ten einde daar te aanbidden: „Veel Heidenen zullen ten dien dage komen, en zij zullen mij tot een volk wezen. En Ik zal in het midden van u wonen“. En ten slotte heet 't dan: „Zwijg, alle vleesch

voor het aangezicht des Heeren, want Hij is ontwaakt uit zijn heilige woning.“ (vs. 13). In het derde daarop volgende visioen geldt het Jozua, den Hoogepriester, dien de profetie eerst voor zich zie verschijnen in onrein gewaad en in vuile kleeden, maar wien dat onrein wordt afgenomen, om hem wisselkleeden aan te trekken. Jozua, en de priesters met hem, hebben nu in de wegen des Heeren te wandelen, zoo heel anders dan de priesters en Levieten vóór de Ballingschap deden. Met hun vrienden zullen de priesters dan als een wonderteken voor God staan, en dan zal de redding komen, „want ziet, Ik zal mijn knecht, de Spruite, doen komen“. Op „dien eenen steen, die voor Jozua's aangezicht zal wezen, zullen „de zeven oogen“ als symbool van Goddelijke tegenwoordigheid rusten, en zoo zal Jehovah „de ongerechtigheid van heel het volk wegnemen op eenen dag“, vs. 9. Hierop volgt dan in IV: 1—14, het groote gezicht van den gouden kandelaar met de oliekrui, een visioen voor Zerubbabel bedoeld. „Wie zijt gij, o, groote berg. Voor het aangezicht van Zerubbabel zult gij worden tot een vlak veld, want niet door kracht, noch door geweld zal 't geschieden, maar door mijnen Geest, zegt de Heere“. En zoo gaan de visioenen ten einde toe door, het visioen van de „vliegende rol“, van „de Efa“ en van „de vier wagens“. Op Jozua's hoofd worden dan ten slotte kronen van goud gezet (VI: 11), en dan wordt de belofte van de Spruite herhaald: „Alzo spreekt de Heere der heirscharen, zeggende: Ziet een man, wiens naam is Spruite, die zal uit zijn plaats spruiten, en Hij zal des Heeren tempel bouwen. Ja, hij zal den tempel des Heeren bouwen, en hij zal 't sierraad dragen, en hij zal zitten, en heerschen op zijn troon, en hij zal priester zijn op zijn troon, en de zaad des vredes zal tusschen die beiden wonen.“ (VI: 12, 13).

Toch versta men deze visioenen niet als rechtstreeks toepasselijk op heel het Joodsche volk, dat uit Babel teruggekeerd, zich in het Heilige land vestigen zou. Deze heilrijke vergezichten bedoelen alleen die kern van het volk, waarvan de Heere bevestigde, dat ze als zijn oogappel zijn. Al is 't toch, dat ook de overige leden van Joodsche herkomst, van nu af en voortaan, niet meer in den Ballingsdienst vervielen en niet meer voor den afgodendienst bezweken, toch sloeg ook nu weer het grootste deel van 't volk den verkeerdten weg in, en het was deze weg, die ten slotte uitliep op het Pharizeisme en Sadduceïsme, en alzo het groote wereldconflict van Golgotha in het leven riep. Met de neiging tot afgoderij was nu afgerekend. De verleiding om met Babel in wereldzin mee af te hoereeren, had nu uit. Doch wat er voor in de plaats trad, was de hooftaard van het rechtzinniglijk zichzelf verheffen. Men gleed niet meer met de Heidenen uit, en gevoelde zich veelmeer als scherpgeteekende tegenstelling tegenover de Heidenen, maar de hoogheid waarmee men zich boven de Heidenen verheef, werd niet gezocht in heiliger zin en rijker geestesleven, doch veelmeer, en ten slotte uitsluitend, in formeel juist bejelden, en het zich stiptelijk aan het formeel van de Mozaïsche wetgeving hielden. Niet in de bindende macht van den Geest, maar in de drukende macht van de letter. En juist hieruit kwam dan ten slotte alle onheilge tegenstelling op tusschen het drijven des Geestes in de waarachtig geloovigen, en het zich vastklemmen aan den Mozaïschen wetsvorm, om hierin, ter onderscheiding van anderen, uitwendig aanzien en vrome reputatie te zoeken. Vanzelf geraakte hierdoor de algemeene zedewet, de wet van de Sinai, in het teederder religieuze leven op den achtergrond. Niet alsof er niet ook onder de Pharizeen enkele waarachtig vrome mannen en vrouwen kunnen geweest zijn, maar de gemeenschappelijke geest verstijfde in den dienst der fijnst uitgemeten wetsbepalingen, en de roem, die werd nagestreefd, bleek alleen een koortsachtig verlangen te zijn, om zijn naasten in stipte nauwkeurigheid van wetsvervulling te overtreffen.

Deze uitkomst toonde, dat de nederlaag die Israel onder Salomannasser, en die Juda onder Nebucadnezar leed, zeer zeker ook had getroffen, maar eeniglijk in het nu breken met de verleiding van het Heiden-sche leven. Het was dit Heiden-sche leven, dat voorheen de Joden zoo machtig tot navolging aantrok. Voor die verleiding waren ze bezweken, en dit had hun finalen ondergang ten gevolge gehad. Bij dien ondergang nu hadden ze van de Heiden-sche volken zoo bitter en zoo bang geleeden, en zulk een dierlijke wreedheid ondergaan, dat ze nu zelf inzagen, hoe er door heidenschen invloed geen heil was te

bejagen. Eer begon nu verbittering en wraakzucht hen tegen de volken van 't Oosten te bezielen. De vroegere verzoeking had nu uit. Juist dit echter verleideerde er het volk nu op gansch andere wijze toe, om bovenmate in eigen voortreffelijkheid te roemen, terwijl ze dan die voortreffelijkheid niet zochten in het geestelijk-religieuze element, waardoor ze zeer zeker boven alle Heidenen uitstaken, maar in het vormelijk en uitwendig vertoon van hetgeen waarin zij althans het hoogste goed achtten gevonden te hebben. Ongetwijfeld leefde ook onder het volk dat uit Babel terugkeerde, nog de Messiasverwachting. Zelfs was die hoogste verwachting door alle Zieners van deze periode veel sterker dan eertijds naar voren geschoven, en ook de Pharizeen waren hier alernst onverschillig voor. Alleen maar, ze verstonden die Messiasverwachting, geheel conform hun eigen zielsbestaan, niet anders dan in uitwendigen zin. De macht des Heeren zou den Messias in de Spruite, die Davids zoon zou zijn, in Israël doen opkomen, en dan zou een luisterrijke heerschappij van Israël over de volken ingaan. Zoo liep de Openbaring niet door, maar werd gestuit. Men ziet dan, ook hoe in de vijfde eeuw vóór Christus, reeds de laatste der Zieners was opgestaan, en hoe daarna nog wel het fanatisme opvlamt, en de afkeer van al wat Heidenisch is toeneemt, en er onder de Maccabeen zelfs heidenfiguren optreden, die tegenover de Heidenen recht voor God staan, maar alle nadere ontplooiing van eigen geestelijk leven blijft uit. Jeremia had 't zoo naar waarheid betuigd, dat het nu een nieuw verbond moest worden, waarin niet meer zoo geroepen worden: „Ken den Heere!“, maar „waarin ze allen den Heere kennen zouden van hun oudste tot hun jongste toe!“

Het is in dezen gedachtegang, dat nu tweeërlei in de profetie naast elkander loopt. Eenerzijds zal de macht van Jehova zich tegenover de Heidenen steeds sterker ontwikkelen, en het einde zal zijn, dat een deel van de Heidenen zich gewonnen geeft, en den Heere zal zoeken in zijn heiligen tempel, maar anderzijds zal even beslist de toorn des Heeren weer tegen zijn naamvolk uitbreken, om zijn ontfermingen alleen ten bate van de geloovige kern te doen doorgaan. Zoo scherp zal dit oordeel zich openbaren, dat de uitkomst aldus zal zijn: „Twee deelen zullen uitgevoerd worden uit 't land, zegt de Heere, en alleen het derde deel zal daarin overblijven“. En van dit derde deel heet 't dan in XIII: 9: „En Ik zal dat derde deel in het vuur brengen“, Ik zal het louteren, gelijk men zilver louter, en Ik zal het beproeven gelijk men goud beproeft. En dit gelouterde volk, dat zal dan mijn naam aanroepen en Ik zal 't verhooren, en Ik zal zeggen: Het is mijn volk, en het zal zelf zeggen: De Heere is mijn God.“ (XIII: 9). Zoo vloeit dan ongemerkt 1°, de verlossing uit Babel over in de verlossing uit allen druk van de onheilge wereldmacht. Zoo vloeit ten 2°, de bouw van den tempel onder Jozua over in den bouw van den geestelijken tempel. Zoo gaat 3°, de lof van Zerubbabel over in de verheerlijking van de Spruite. En zoo ontplooi zich dan ten 4°, als vanzelf die eindtriomf, die het zondig leven hier zal doen te niet gaan, om op een nieuwe aarde en onder een nieuwen hemel, het heilig leven van Gods kinderen, dat eeuwig bestaan zal, te doen opkomen. Te dien dage nu zal 't niet meer zijn de afwisseling van thans, „de éne maal het kostelijk licht, en straks de dikke duisternis“, XIV: 6. Veelmeer zal dan alle donkerheid en duisternis voor altoos verdwenen zijn. „Het zal dan een eenige dag wezen, die den Heere bekend zal zijn. Het zal noch dag noch nacht zijn, en het zal geschieden ten tijde des avonds dat 't licht zal wezen“. Er zullen dan levende wateren uit Jeruzalem vlieten, zij zullen des zomers en des winters zijn, en verstijving door vorst en koude zal niet meer gekend zijn. Immers dan zal de glorie van den Christus ingaan. Zie 't in vs. 9: „En de Heere zal tot Koning over de gansche aarde zijn, en te dien dage zal de Heere één zijn, en zijn Naam één“ (vs. 9).

De keuze zal dan voor een iegelijk beslissend zijn, en van zelf het jongste oordeel doen ingaan. Dan toch, zegt vs. 16, zal het geschieden, dat sal wie van de Heidenen nog zullen zijn overgebleven, die zullen van jaar tot jaar optrekken, om aan te bidden den Koning, den Heere der heirscharen. Maar dan ook omgekeerd, „Zoo wie van de geslachten op de gansche aarde, niet zullen optrekken naar Jeruzalem om den Heere, den Koning der heirscharen, te aanbidden, die zullen onder het oordeel vallen en verdorren. En zoo zal het einde zijn, dat al wat hoog stond, wordt ter

nedergevoeren, maar dat ook alsdan de belofte des Heeren zal doorgaan: „Ik zal mij tot de kleinen wenden!“

Hier keert alzo de gedachte van Haggai terug, dat er straks een tempel komt, die niet alleen veel heerlijker zou zijn, dan wat thans Zerubbabel met Jozua poogde te stichten, maar die, veel meer nog, zelfs den tempel van Salomo in heerlijkheid zeer verre zou te boven gaan. En al wordt 't nu niet opzettelijk uitgesproken, dat die tempel in den Messias zelf zou schitteren, en dat in dien tempel zouden opgenomen worden alle diegenen, die Christus naar de werking des Geestes toebehoorden, toch lag die uitkomst er van zelf in opgesloten. Hoe hoog toch het geroepen nakroost van Abraham ook stond, en wat duurzame betekenis het zaad Jacobs ook in het nieuwe Jeruzalem zal bezitten, de vormelijke tempel van den Levitischen eredienst zou straks hebben afgedaan, en een eeuwige heerlijkheid zou al wat Christus toevoerde, zaligen. De Godspraak bij Zacharia namen dan ook steeds meer een zeer concreten vorm aan. Er is geen sprake van, dat we slechts met idealen van Zacharia zelf te doen hebben. Wat ons door zijn profetie toekwam, zijn metterdaad rijke openbaringen voor de toekomst, die alleen de inspiratie op zulk een wijs in Zacharia tot zekerheid kon brengen, dat hij Godspraak voor heel het nageslacht van zich kon doen uitgaan, waarop niet alleen de Schriften des N. Testaments zich beroepen, maar die ook voor onze dagen haar hooge betekenis behouden. Het is het bestel en het doen Gods, dat hier zijn verheerlijking vindt. Wie op den mensch gebouwd had, liet zich teleurgesteld. Aanstonds reeds in het Paradijs, terstond weer na den Zondvloed, straks zelfs in Abrahams geroepen nakroost. En als nogmaals ontferming na ontferming voert, dan is het ten vierden male, dat nu scheen op te bloeien, toch weer inzinkt. Zoo dringt en doelt alles op den Messias, op den Zoon Gods, op het Woord dat Vleesch wordt, en eerst als de Zoon Davids verschijnt, die ten volle waarachtig mensch, en toch zonder zonde was, kan het nieuwe leven zich hier beneden openbaren, om nogmaals den strijd met het aardsch-zondige op te nemen, en zoo eerst in den dag der dagen te doen wegvallen in de knerzig der tanden wat los van Jezus is, en omgekeerd in zaligen glans te doen opwaken al wie één werd met den Zoon Gods. Verder kon de profetie niet. Klaarlijk zag men nu den eindpaal van de worsteling tusschen zonde en heilichheid voor zich. Verstaan was het nu, dat al wat redbaar was, eerst in den Christus moest worden opgenomen; dat die Christus, om ons te kunnen redden, in botsing met de onheilge macht der wereld moest komen; en dat hij eerst door zijn sterven op Golgotha de zake Gods reddend kon. Tot de Verrijzenis toe is nu uit de profetie te verstaan. Ja, zelfs de Parousie van den Messias ligt nu klaar voor oogen. De Voleinding tocht, tot de Christus de eindbeslissing zal brengen. Maar nu heeft de profetie dan ook haar taak volbracht. En in de vier eeuwen die nog voorbij moesten gaan, eer in Bethlehems velden de Engelen het Kindeken zonden begroeten, trad geen profetie in Israël meer op. Het wachtte al op Johannes den Dooper, maar ook door hem zou dan geen nieuwe Openbaring worden gegeven, maar die Christus zelf als Messias worden ingeleid.

DR. A. K.

„Als een wortel uit een dorre aarde“.

Want hij is als een rijksen voor zijn aangezicht opgeschooten, en als een wortel uit een dorre aarde; hij had geen gedaante noch heerlijkheid, als wij hem aanzagen, zoo was er geen gestalte, dat wij hem zouden begeren hebben.
Jesaja LIII : 2.

Voor ons menscheijk gevoel trekt de herinnering aan het lijden van den Christus zich voor ons in de zeven lijdensweken saam. Toch mag dit niet zoo in ons toegaan, dat 't voor ons zijn zou, alsof eerst met Gethsemane het lijden van Jezus voor ons begon.

We bejelden het zoo heel anders, als 't in onze Catechismus heet: „Dat de Christus naar lichaam en ziel, den ganschen tijd zijns levens op de aarde, maar inzonderheid aan het einde zijns levens, den toorn Gods tegen de zonde des ganschen menscheijken geslachts gedragen heeft“. Het is zoo, als de apostel het aan de Kerk van Philippa schreef: „Toen hij in de gestaltenisse Gods was, heeft hij zich zelve vernedert, en heeft de gestaltenisse van een dienstknecht aangenomen. En